66

כרשינים

הכרשינים נזכרים כמה פעמים במשנה בהקשרים שונים, בעיקר כמאכל בהמה (משנה תרומות יא ט; מעשר שני ב ב; שבת א ה ועוד). נזכרים גם בתוספתא ובמדרשי ההלכה (תוספתא דמאי א כד; ב"ק א ח; מעילה א כב ועוד; ספרא אמור ה; ספרי דברים שיח), וכן נזכרים בתלמודים כמה פעמים (ירושלמי תרומות ט ה"א ועוד; בבלי חולין ו ע"א ועוד).

בקיית הכרשינה

הזיהויים

- **בקית הכרשינה** (*Vicia ervilia*) - עשב חד-שנתי ממשפחת הקטניות. מוצאה מדרום טורקיה, וצפון סוריה ועיראק. נפוצה בעיקר כגידול חקלאי למספוא, ושימשה כמאכל אדם רק בדוחק, בשל מרירותם של הזרעים. כך זיהו את הכרשינה רנאה"י והרמב"ם, ובעקבותיהם תנה"י, רע"ב ואלג'אמע.[1]

בקיה תרבותית

- **בקיה תרבותית** (*Vicia sativa*) - עשב חד-שנתי ממשפחת הקטנית. הבקיה התרבותית שייכת לאותו סוג כמו בקית הכרשינה, ומאפייניה דומים. כך זיהו הערוך, רש"י, ותפא"י.[2]

- זרעים של **כותנה** (*Gossypium*) - כך מזוהה אצל מכה"מ.[3]

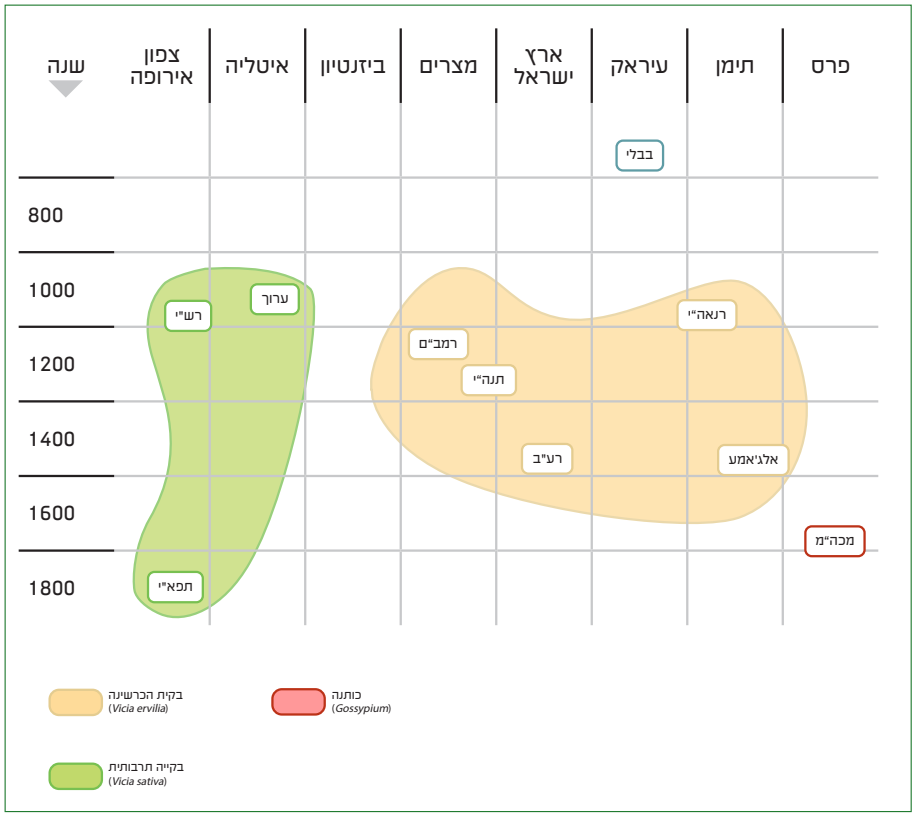

עיון

הזיהוי המרכזי של הכרשינה הוא של מין קטנית מהסוג בקיה (*Vicia*). נראה שהדבר נובע מהיותה של הכרשינה **מאכל לבהמות**, כשהיא נאכלת על ידי אדם רק בדוחק. מיני הבקיה העשירים בחלבון נפוצים גם כיום כגידולי מספוא. טעם זרעי הבקיה מר מאוד, ועל כן יש צורך בטרחה מרובה כדי להתקינם לאכילת אדם.

נראה שהפרשנים שחיו באירופה זיהו עם הבקיה התרבותית, הנפוצה באזורם. האחרים זיהו כבקית הכרשינה, שהייתה נפוצה יותר במקומות מושבותיהם.

בתלמוד הבבלי הובא זיהוי - 'הינדא', אך לא ברור למה כוונתו.[4] הפרשנים בפרסית הביאו זיהויים ייחודיים, וכוונתם לא ברורה עד הסוף.

החוקרים מסכימים לזיהוי עם בקית הכרשינה.[5]

הערות:

1. **רנאה"י** (שבת עמ' 48): כרסנה > להלן רמב"ם; **רמב"ם** (מעשר שני ב ד עמ' 215, וכן הוא בשבת א ד ועוד): אלכרסנה. > كرسنة=*Vicia ervilia* (**רמב"ם, רוזנר**, עמ' 144-145, ע' 185; **עיסא**, עמ' 188, ע' 18; **בדויאן**, עמ' 612, ע' 3589); **תנה"י** (עמ' 270 ערך 'כרסן'): *היא אלכרסנה שמאכילים בה את הבהמות* > לעיל רמב"ם; **רע"ב** (מעשר שני ב ד, ודומה לו בעדויות א ח): *בלשון ערבי כרסנ"א ואינם מאכל אדם אלא מדוחק בשנות רעבון* > לעיל רמב"ם; **אלג'אמע** (עמ' 60, ערך 'כרשנין'): אלכרסנה > לעיל רמב"ם.
2. **ערוך** (ח"ד עמ' 343, ערך 'כרשן'): *פי' בלעז ביצי* [יש לציין כי גם את השעועית מזהה הערוך עם 'ביצי' (ע"ע)] > Vece (**דיא. איט.**)=*Vicia sativa* (**אוניברסיטת טרייסטה**); **רש"י** (שבת יז ע"ב): **ויצא** > vece (**צר. עת.**)=vesce (**צר. דרמשטטר ובלונדהיים**, עמ' **144**, ע' **1046**) =*Vicia sativa* (=ון ווייק, **מילון**, א, עמ' **1410**); **תפא"י** (**תרומות** יא ט): *וויקקען*; (שבת א ה, ה ע"ב): *וויקקען למאכל בהמה* > Wicke (**גר.**)=*Vicia sativa* (**גרים, מילון**, כ' 29, עמ' 837; **ניקולוב, מילון**, עמ' **910**).
3. **מכה"מ** (בהמ"ל, שבת א): *פנבה ת'כ'ם הא [=זרעים]*; (שם, שבת כ): *כנג'אלה*; [בכת"י ב"א ד' 47: *גור גנדום (חטה מדברית)*, כפי שזיהה את 'כוסמין' - וראה לעיל המליצה] > پنبه= *Gossypium* (**סטיינגאס**, עמ' 288), כלומר, זרעי כותנה; كنجاله - שאריות של זרעים סחוטים, כנראה זרעי כותנה, אשר בהתאם ההקשר במשנה הוא מדגיש את מצבם (**סטיינגאס**, עמ' 1053; **חיים, מילון**, ב, עמ' 667. שם נזכר כי בדרך כלל הכוונה לזרעי שומשום).
4. **בבלי** (בכורות לז ע"ב פירII): *מאי כרשינא. א' רב שרביא הינדא* > לא מזוהה (עיין **לעף, שמות**, עמ' 229).
5. **לעף, פלורה**, ד, עמ' 71; **פלדמן, משנה**, עמ' 77-79; **פליקס, צומח**, עמ' 91. ראה בהרחבה - **רענן, כרשינה**, http://daf-yomi.com/DYItemDetails.aspx?itemId=16385 03.12.19.